

To Stanislav Tesař on His 85th Birthday

VLADIMÍR MAŇAS

At a basic level of meaning, congratulations are an expression of gratitude, so in the hope that this genre allows for introducing a certain degree of personal reflection, I am taking the liberty of framing this congratulatory text as a concise retrospective of the past quarter century spent with a dear colleague.

I arrived in Brno in 1998 as a student of musicology and history. Like many of my fellow students, both older and younger, I was privileged to have Stanislav Tesař as my teacher for the introductory course Music History from Its Earliest Beginnings. Naturally, during our first year, we were just getting our bearings, but we gradually learned to differentiate between and finally to appreciate the varying pedagogical approaches of our professors (Jiří Fukač, Miloš Štědroň, Pavel Kurfürst, Rudolf Pečman). To a large extent, it was the usual collision of entrenched secondary-school habits with the new conventions of the academic environment; most of us were all the more grateful (though not all reached this position at the same stage—many only after some considerable lapse of time) for the methodically elaborated, meticulously structured exposition of music history, as well as for the experience of the individual examination itself. The words of the psalm *Timor et tremor venerunt super me* occur to me (not because of any secure knowledge of the psalter, but thanks to the first of Francis Poulenc's Lenten Motets, which sets this passage of text to music, and by mentioning it, I also bring to mind Professor Tesař's enthusiasm for choral singing).

Fear and trembling went more or less hand-in-hand with examinations on the history or theory of musical notation, although the fear was more motivating than paralyzing, and the trembling was a matter of respect. Both fear and trembling were often very effective aids for preparing ourselves responsibly for examinations and for mastering the material; even in cases when we had to retake examinations, they helped us understand even that obstacle as a formative challenge. We fledgling students were also somewhat in awe of the fact that in the latter half of the 1990s, Stanislav Tesař was simultaneously teaching musicology in Olomouc. Then in 1998, when Jiří Fukač took the position of vice-rector at Masaryk University, the role of head of the Musicology Institute also fell to Professor Tesař. The many directives and methodology guidelines issued by the head of the institute in those days were characteristic of an era when internet communication was still in its infancy even at universities, and when no one expected that entering university students' academic records into a booklet by hand or the institution of the bulletin board would die out so quickly. Looking back, I really regret I did not take photographs back then

documenting these things (the dawn of digital cameras, now replaced by mobile phones, was still a few years away). After his brief tenure as the head of the institute, our birthday celebrant went back to applying his meticulousness mainly to actual teaching, supervising student research, and conducting research of his own.

In view of the limitations of my memory, I am deliberately skipping over the professor's contributions as an organiser for the Czech Music Society and related institutions, as well as his era as director of the former Museum of Czech Music. Although Ivan Poledňák's entry in the musical encyclopaedia *Český hudební slovník* covers the basic facts, these activities deserve a more detailed review. We were not spared much as students. We had to know all the important natives of Nová Říše, and Professor Tesař never ceased to surprise us on various occasions with his skilful playing of various musical instruments and

Stanislav Tesař at the doctoral conference in June 2025. Photo: Michael Franěk. / Stanislav Tesař na doktorské konferenci v červnu 2025. Foto: Michael Franěk.

his strict judgments of the skills of others. If I remember rightly, he never overwhelmed us with reminiscences or anecdotes. He tended to be frugal with such things, which I see in part as an outgrowth of his approach to students, giving them room to make their own discoveries. I experienced this myself quite intensively when writing my Bachelor's thesis (*Musical Bohemica of the 15th and 16th Centuries in Viennese Memory Institutions*), when I had to make my topic more and more narrow as my level of knowledge increased and the time to my deadline decreased. It was more from fellow students and later from colleagues than from my own experience that I learned of his remarkable endurance in discussions over a glass of wine or beer.

I got my first pedagogical experience during my doctoral studies from 2003 to 2008, when I was sharing an office with Stanislav Tesař. Above all, until this year, we jointly organised a thesis seminar, which was one of the few courses in our field in which students in the Bachelor's Degree and Master's Degree programmes came into contact with each other. That gave me the chance to observe my colleague and to learn from him. It was in that seminar that I realised the great advantages of his background in musical practice and musicology as well as in sociology. I am only gradually discovering the key importance of his monumental catalogue *Melodiarium Hymnologicum Bohemiae*, a major contribution to making the treasury of Bohemical hymnography accessible. Today, digital access to sources is a usual strategy of memory institutions, but the primary benefit of the *Melodiarium* is the ability to gain insight into the richness of the hymnology at the levels both of individual texts and melodies and of individual sources and the whole body of material.

I often find myself unable to characterize a situation or phenomenon briefly and succinctly; it is then that I enviously recall Stanislav Tesař—his gift for precise definition and his unwavering insistence on the cultivation and refinement of such skills. It was in thesis seminars that he would occasionally give students a memorable challenge: “define a car”. This year, our colleague Stanislav Tesař has chosen of his own accord to retire from active teaching at the Institute of Musicology of the Masaryk University Faculty of Arts. Last year, I accompanied Professor Tesař to Lanškroun for a curated programme dedicated to Michael Weiss and his German-language hymnal. I provided technical assistance at that lecture, so for the first time in some years I was able to remind myself of the professor's chief virtues. Besides brilliant mastery of his own field, something that is more or less expected of a scholar, the things that stood out were the methodical approach to explanation we have already mentioned, the thoroughness of his analysis, and his knowledge and presentation of the broader context.

This year, Stanislav Tesař is celebrating his 85th birthday in full possession of his physical and mental vitality. I take the liberty of speaking on behalf of many others who have known my colleague and experienced him as a teacher, scholar, and organizer, to express our gratitude for many years of inspiring and formative collaboration.

Stanislavu Tesařovi k 85. narozeninám

VLADIMÍR MAŇAS

Jelikož gratulace je ve svém významovém jádru vyjádřením vděčnosti, pak v naději, že v tomto žánru lze snést i určitou míru osobního pohledu, dovoluji si tento gratulační text pojmout jako stručné ohlédnutí za uplynulým čtvrtstoletím s milým kolegou.

Jako student hudební vědy a historie jsem do Brna přišel v roce 1998. Stejně jako řada mých starších i mladších spolužáků jsem měl tu výsadu, že nás úvodní Dějiny hudby od nejstarších počátků učil právě Stanislav Tesař. Samozřejmě jsme se v prvním ročníku teprve rozkoukávali, postupně jsme se však naučili rozlišovat a následně i pochopit odlišné výukové přístupy našich profesorů (Jiří Fukač, Miloš Štědroň, Pavel Kurfürst, Rudolf Pečman). Do velké míry šlo o běžnou srážku dosavadních středoškolských návyků s novými zvyklostmi akademického prostředí, tím spíše byla většina z nás vděčná (ne všichni zaujali toto stanovisko ve stejné fázi, mnozí až s delším odstupem) za metodicky propracovaný, detailně strukturovaný výklad dějin hudby a rovněž za samotnou individuální zkoušku. Bezděčně mne napadají slova žalmu *Timor et tremor venerunt super me* (nikoli díky bezpečné znalosti žaltáře, ale díky prvnímu z postních motet Francise Poulenca, kde je právě tato pasáž zhudebněna, čímž připomínám také nadšený vztah jubilanta k sborovému zpěvu).

Strach a chvění ke zkouškám z dějin či teorie hudebního zápisu víceméně patřily, ne ve smyslu strachu paralyzujícího, ale spíše obav aktivizujících, chvění pak ve smyslu úcty. Obě nám obvykle velmi účinně pomohlo se na zkoušky zodpovědně připravit, zvládnout látku a v případě opakovaných zkušebních termínů i tuto překážku chápat jako obtíž formující. Pro nás, teprve se rozkoukávající studentstvo, umocňovala jistou bázeň také skutečnost, že Stanislav Tesař v druhé polovině devadesátých let 20. století paralelně vyučoval na muzikologii v Olomouci a v roce 1998, kdy se Jiří Fukač ujal funkce prorektora Masarykovy univerzity, na něj připadla i role vedoucího Ústavu hudební vědy. Pro onu dobu, kdy internetová komunikace byla i na univerzitě spíše v plenkách a nikdo nečekal, že vysokoškolský index nebo instituce nástěnky tak rychle vyhynou, byly příznačné poměrně často zveřejňované výnosy a metodická opatření tehdejšího vedoucího ústavu. Zpětně je mi velice líto, že jsem v této době nepořizoval žádnou fotodokumentaci (úsvit digitálních fotoaparátů, které dnes nahradily telefony, měl nastat za několik málo let). Oslavencova metodičnost se po oné krátké éře vedení ústavu opět realizovala především v samotné výuce, vedení prací a vlastním výzkumu.

Vzhledem k omezenému obzoru mého pamětnictví záměrně ponechávám stranou oslavencovy zásluhy na poli organizačním, a to jak v České hudební společnosti a souvisejících

Stanislav Tesař at the doctoral conference in June 2025. Photo: Michael Franěk. / Stanislav Tesař na doktorské konferenci v červnu 2025. Foto: Michael Franěk.

institucích, tak jeho ředitelskou éru v tehdejšímu Muzeu české hudby. Ačkoli je po stránce faktografické zachycuje heslo Ivana Poledňáka pro *Český hudební slovník*, zasloužily by si tyto aktivity podrobnější reflexi. Přesto nás jako studenty neminulo mnohé: museli jsme znát klíčové novoříšské rodáky, při různých příležitostech nás Stanislav Tesař nepřestával překvapovat dovednostmi ve hře na různé hudební nástroje i přísným posuzováním dovedností druhých. Vzpomínkami ani historkami nás – pokud si vybavuji dobře – nikdy nezahlocoval, spíše s nimi nakládal hospodárně, což si zčásti vysvětluji jeho přístupem ke studentům, kterým dával prostor objevovat. Ten jsem na vlastní kůži intenzivně zažil při sepisování bakalářské diplomové práce (hudební bohemika 15. a 16. století ve vídeňských paměťových institucích), kteréžto téma jsem s přibližujícím se stupněm poznání i termínem odevzdání zužoval a zužoval. Více od spolužáků a poslů než z vlastní zkušenosti také vím o udivující výdrži oslavy v diskusi nad skleničkou vína či nad pivem.

V průběhu mého doktorandského studia v letech 2003 až 2008 jsem získával první pedagogické zkušenosti, se Stanislavem Tesařem jsme sdíleli jednu pracovnu a především společně až do letošního roku organizovali diplomový seminář, v němž se jako v jednom z mála předmětů našeho oboru potkávali studenti bakalářského i magisterského stupně. Měl jsem tak možnost kolegu sledovat, učit se od něj. Právě v semináři jsem si uvědomoval zásadní výhody jeho zázemí praktického hudebníka, muzikologa, ale také sociologa. Teprve postupně objevuji klíčový význam jeho monumentálního díla *Melodiarium Hymnologicum Bohemiae*, které zásadním způsobem zpřístupnilo pokladnici bohemikální hymnografie.

Digitální zpřístupnění pramenů je dnes již běžnou součástí strategie paměťových institucí, ale prvotním přínosem *Melodiaria* je ona možnost vhledu do hymnologického bohatství jak na úrovni jednotlivých textů a melodií, tak i jednotlivých pramenů a celkového korpusu.

Často se mi stává, že neumím nějakou situaci či jev krátce a výstižně charakterizovat, to si pak závistivě vzpomenu na Stanislava Tesaře, jeho schopnost definice i důraz na procvičování a rozvíjení těchto dovedností. Právě v diplomových seminářích občas zaznělo památné „definujte auto“. Aktivní pedagogickou činnost na Ústavu hudební vědy FF MU ukončuje kolega Stanislav Tesař z vlastního rozhodnutí právě v tomto roce. V říjnu minulého roku jsem oslavence dopravoval do Lanškrouna na komponovaný pořad věnovaný Michaelu Weissovi a jeho německojazyčnému kancionálu. Asistoval jsem s technikou při jeho přednášce na dané téma a měl tak možnost si po několika letech znovu připomenout základní oslavencovy přednosti. Vedle bravurního zvládnutí vlastního odborného pole, které se od vědců tak nějak očekává, je to právě zmíněná metodičnost výkladu, důkladná analýza situace i znalost a prezentace širokého kontextu.

Stanislav Tesař v letošním roce slaví 85. narozeniny v plné fyzické i psychické svěžesti. Vděčnost za mnoho let inspirativního a formativního spolunažívání si dovoluji vztáhnout na mnohé další, kteří kolegu znali a měli příležitost se s ním setkat jako s pedagogem, vědcem či organizátorem.